

ZSÓTÉR BRIGITTA:^{*}

A házasságkötések számának alakulása Mezőhegyesen

Summary

During the examined period the number of matrimonies drastically decreased. The reasons can be the following ones: firstly, the biggest firm of the settlement, which gave the highest number of workplaces, was closed down at the end of the 90s, then the majority of the young intelligentsia moved, together with their families, to the neighboring big cities, the children of these families are now at the marriageable age.

The other reason: the young who went to the neighboring big cities (for example: to Szeged) in their teens to study there, came back to Mezőhegyes in a very small number because they did not find work there.

The third possible reason: the financial support given by the local authority and by the biggest employer of the settlement – Mezőhegyesi Ménesbirtok Zrt. – to the young couple ceased to exist.

The majority of the local marriages is between inhabitants of Mezőhegyes. There is a certain proportion where the wife or the husband is not from Mezőhegyes. In the case of some marriages both parts of the couple are not local inhabitants.

The number of settlers and so the number of marriages can be increased with new workplaces, with supports from both the local authority and the employers.

1. Bevezetés

Mezőhegyes *határszéli helyzetben* lévő kisközépváros (Tóth, 2008). Jelentős vándorlási különbözetet eredményezett az elmúlt évtizedekben a határszéli helyzet nem csak itt, hanem a környező határ menti települések zöménél is. Főként gazdasági, társadalmi, ezen belül főként pszichés okai vannak (Becsei-Böhm, 1991). A depressziós zónák lakossága menekül a depressziós helyzetből, persze ha erre lehetősége van.

Mezőhegyesen egy furcsa helyzet állt elő, miközben várossá vált, a népessége radikálisan csökkent (Zsótér, 2008). A közigazgatási szerepváltozása nem járt együtt a társadalom minőségi átalakulásával. „A határmentiség, a gazdasági alárendeltség, a helyi önállóság hiánya miatt” (Becsei-Böhm, 1991: 101) a lakosság egy része elvándorolt. Ennek a nagyfokú vándorlási különbözetnek az egyik fő oka a 90-es évek végén a cukorgyár bezárása. A munkanélkülivé vált népesség a környező településeken, nagyvárosokban keresett munkát, vitte magával a családját, s ott telepedett le ahol biztos megélhetést talált. Tehát, ez a jelentős gazdasági szférában végbement változás erőteljesen éreztette hatását a társadalmi szférában is. Gyakran érdekes kettősség is tapasztalható, hogy az elvándorlásra a két, egymástól legtávolabbi társadalmi réteg a leginkább fogékony (Gál, 2006).

A település elmúlt húsz évének társadalmi mozgásairól részletes vizsgálatokat végeztem. Mi lenne a célja ennek a kutatásnak? Nem más, mint egy tanulmány készítése Mezőhegyes társadalmáról, amely tájékoztatja a jövőbeli településfejlesztési stratégia kidolgozóját arról, hogy milyen társadalmi problémákkal kell szembenézniük munkájuk során. Ennek a nagy összegző tanulmánynak most egy kis szeletét, mégpedig a házasságkötések

^{*} Adjunktus – Szegedi Tudományegyetem Mémöki Kar.

számának alakulását, valamint a házasulandó felek állandó lakhely szerinti megoszlását kívánom bemutatni. Ezzel kapcsolatosan összefüggéseket kerestem, valamint azok okait kutattam.

2. Anyag és módszer

Saját gyűjtést végeztem. Elsődleges forrásból, anyakönyvből származnak az adatok. Három évet vizsgáltam. Összeszámoltam a házasságkötések számát, valamint kigyűjtöttem a házasulandó felek állandó lakhelyét. Az összefüggések feltárásában nagy segítséget nyújtott az anyakönyvvezetővel, néhány fiatal házassal, valamint egy helyi önkormányzati képviselővel készített interjú.

3. Kutatási eredmények

A vizsgált időszakban a házasságkötések száma drasztikusan lecsökkent (lásd 1. táblázat). Ennek oka eléggé összetett. A megkérdezettek többsége úgy nyilatkozott, hogy csekély Mezőhegyesen megélhetési lehetőség. A cukorgyárnak, mint a környék egyik legnagyobb foglalkoztatójának a bezárásával az akkor fiatal értelmiségiek többsége elköltözött családosítól a környező nagyvárosokba (Békéscsaba, Szeged), vagy olyan településekre, ahol hasonló jellegű vállalatnál, hasonló munkakörébe el tudott helyezkedni (pl. Szerencs). Ezen családok gyermekei vannak mára házasulandó korban. Különösebb vonzerő pl. munkahely híján nincs olyan dolog, ami miatt visszaköltözzenek, itt alapítsanak családot, ill. itt kössenek házasságot.

Egy másik magyarázat a házasságkötések számának csökkenésére, hogy a már serdülőkorban a környező nagyvárosokba (pl. Szegedre) elkerült, tanulni vágyó fiatalok igen kis százalékban jönnek vissza Mezőhegyesre lakni, mert nem találnak a környéken munkát.

1. táblázat. Házasságkötések számának alakulása valamint a házasulandó felek állandó lakhely szerinti megoszlása (1990; 2006; 2008)

Megnevezés	1990	2006	2008
Településen belüli házasságkötések száma (db)	24	9	7
Mezőhegyesi – vidéki házasságkötések száma (db)	17	6	7
Vidékiek házasságkötéseinek száma a településen (db)	5	1	4
Házasságkötések száma összesen (db)	46	16	18

Forrás: saját gyűjtés anyakönyvből

Egy harmadik ok lehet, hogy a fiatal házasok a helyi önkormányzat, valamint a település legnagyobb munkáltatója, a Mezőhegyesi Ménesbirtok Zrt. általi támogatása megszűnt. Korábban, még a vizsgált időszak elején pályázati pénzekből épültek olyan helyi önkormányzati lakások, amelyeket fiatal házasoknak adtak ki kedvezményesen bérbe. Időközben a helyi önkormányzat nehéz gazdasági helyzete miatt kénytelen volt egyszeri forráshoz jutás címén ezen ingatlanokat értékesíteni. Az ott lakókat kiköltöztették, s az újonnan házasulandóknak ilyen jellegű támogatást már nem tudnak nyújtani.

A Mezőhegyesi Ménesbirtok Zrt. korábban a fiatal házasoknak (munkavállalóinak) első lakáshoz jutási támogatás címén kamatmentes kölcsönt bocsátott rendelkezésre, valamint igény szerint szolgálati lakást biztosított. A támogatást megvonták, a szolgálati lakások számát lecsökkentették.

A helyi házasságkötések döntő többsége mezőhegyesi lakosok között jött létre. Egy hányada olyan házasságkötés volt, amelynél az egyik fél vidéki. Kisebbségben akadtak olyanok is, amelyeknél mindkét fél vidéki volt. Ennek okát az anyakönyvvezetővel folyta-

tott interjú során derítettem ki, miszerint a település szépsége, a műemlék jellegű épületek, a parkok nagyon szép díszletet adnak egy ilyen jeles esemény megtartásához.

Megkülönböztetett figyelmet fordítottam a településen belül házasulandók településrész szerinti megoszlásának vizsgálatára. A vizsgált három évben összesen 5 olyan házasságkötés volt, ahol a házasulandó felek majori lakosok voltak. Ezek között összefüggést nem találtam.

4. Következtetések, javaslatok

Összességében arra a következtetésre jutottam, hogy munkahelyek teremtésével, valamint önkormányzati és munkáltatói támogatások nyújtásával lehetne növelni a letelepülők – visszaköltözők –, ezáltal a házasságkötések számát.

Irodalomjegyzék

- Becsei József–Böhm Antal* (1991): Mezőhegyes társadalma. In: Becsei József–Böhm Antal–Dövényi Zoltán–Gurzó Imre–Kovács Zoltán–Nikodémus Antal–Rétvári László: Mezőhegyes helyzete az önkormányzásra való átállás idején. Kutatási jelentés. MTA Földrajztudományi Kutató Intézete, Budapest, pp. 97–133.
- Gál József* (2006): Gondolatok a nemzetközi vándorlás és a tudásáramlás logisztikai értelmezéséről, Agrár- és vidékfejlesztési szemle, 1. évf. 1. szám SZTE MGK, Hódmezővásárhely, 2006/1, pp. 75–79.
- Tóth József* (2008): Meditáció a városokról és a várossá nyilvánítás hazai gyakorlatáról. Vitairat. Területi Statisztika, XLVIII. évf. 3. sz. Központi Statisztikai Hivatal, Budapest.
- Zsótér Brigitta* (2008): Változások a délkelet-alföldi Mezőhegyes életében várossá nyilvánítását követően. Területi Statisztika, 2008. 11. (48.) évfolyam 6. szám, ISSN 0018-7828, pp. 651–657.